

Cooperació Internacional i Drets Humans

TEXT I FOTOS: COMISSIÓ DE COOPERACIÓ D'ALELLA

Cooperació internacional al desenvolupament

La cooperació internacional al desenvolupament ha estat durant molts anys lligada al concepte de caritat, on les persones destinatàries es concebien com a subjectes passius del seu propi desenvolupament, essent meres receptores de l'ajut internacional. Es tracta d'un tipus de relació vertical, on una part dona i l'altra rep; amb una visió assistencialista, on no s'identifiquen ni analitzen les causes de la pobresa.

Amb el pas del temps, aquest concepte de cooperació va anar evolucionant i va anar incorporant una major anàlisi de la realitat sobre la que es pretenia actuar, arribant al consens que la pobresa tenia unes causes estructurals i que el model imperant fins aquell moment no aconseguia fer-hi front. És en aquest moment quan sorgeix la famosa frase "no els donis un peix, dóna'ls una canya i ensenya'ls a pescar", que exemplifica molt bé aquest canvi de paradigma.

La cooperació al desenvolupament, però, va seguir evolucionant fins que es va produir un salt qualitatiu definitiu en incorporar l'enfocament basat en Drets Humans (DDHH). Aquesta nova visió de la cooperació posa els drets en l'eix central, considerant la població destinatària com a subjectes de drets i, per tant, com a subjectes plenament actius en el desenvolupament dels seus territoris. La relació passarà a un pla horitzontal, basada en la solidaritat, eliminant tota resta d'assistencialisme, paternalisme i dependència, en una relació de caire horitzontal, on ambdues parts es troben al mateix nivell.

L'enfocament basat en els Drets Humans

Als anys 90 les Nacions Unides converteixen els Drets Humans en un tema prioritari dins de les polítiques de desenvolupament de l'ONU, fent patent que els DDHH i el desenvolupament són interdependents i es reforcen mútuament; així, quan un projecte treballa l'apoderament d'un sector vulnerable de la societat, aquest exigirà els seus drets de forma més activa.

Què? Les Nacions Unides defineixen aquest enfocament com un marc conceptual que ha de regir la cooperació al desenvolupament humà.

Dona otavala, Equador.

Per a què? L'objectiu és identificar les desigualtats que es troben al centre dels problemes de desenvolupament i corregir les pràctiques discriminatòries i l'injust repartiment del poder, recursos, oportunitats i capacitats que obstaculitzen el progrés en matèria de desenvolupament.

Qui?

- Titulars de drets: ho són totes les persones, independentment del seu sexe, opinió política, color de pell, origen ètnic, nacionalitat, orientació sexual, religió, classe econòmica, etc.
- Titulars d'obligacions: tenen l'obligació de respectar, protegir i complir els Drets Humans. Són les institucions i sector públic.
- Titulars de responsabilitats: es consideren els actors privats que no són sector públic (empreses, ONGDs, mitjans de comunicació, però també les famílies, les comunitats i les persones individuals).

Introducció de l'enfocament de gènere

L'anàlisi de les dades de pobresa al món constata que ara hi ha més dones pobres al món que abans. De fet, el 70% de les persones empobrides al món són dones¹. Davant d'aquesta realitat, sorgeix la iniciativa

d'incorporar l'enfocament de gènere com a quelcom prioritari dins de la cooperació, per tal que aquesta sigui el més efectiva possible.

L'enfocament de gènere analitza les inequitats, discriminació i desequilibris de poder que pateixen les dones en tots els àmbits (social, laboral, familiar, econòmic, cultural, etc).

D'aquesta manera, va sorgir l'enfocament de gènere i basat en Drets Humans, que és una combinació dels dos enfocaments.

Com valorem i financem els projectes de cooperació internacional a Alella?

Des de la Comissió de Cooperació Internacional de l'Ajuntament d'Alella tractem de posar el focus en una cooperació al desenvolupament basada en l'equitat de gènere i els Drets Humans, on als titulars de drets els considerem subjectes plenament actius en el seu desenvolupament, i on des d'Alella acompanyem el seu procés gràcies a la solidaritat de la ciutadania alellenca. No podem oblidar que l'Ajuntament destina el 0,7% dels ingressos municipals a la cooperació internacional.

Els membres de la Comissió hem volgut formar-nos específicament sobre aquest en-

Reunió de treball al Sàhara Occidental.

Noia raràmuri, Mèxic.

focament, per tal de poder-lo aplicar quan valorem els projectes a finançar cada any. De la mà de l'Institut de Drets Humans de Catalunya hem après a identificar quins projectes incorporen correctament l'enfocament de gènere i basat en Drets Humans. Creiem fermament que el foment dels Drets Humans és la única forma justa de treballar en cooperació al desenvolupament, perquè la base és la dignitat de la persona, que no s'ha de veure com a "víctima" o "beneficiària" sinó com a subjecte de plens drets i en exercici dels mateixos.

Si ens fixem en un pla més tècnic, els projectes sempre han de tenir una anàlisi profunda del context on es pretén incidir, amb dades el més desagregades possible. Cal tenir un coneixement de la realitat el més aproximat possible per tal que la intervenció esdevingui un èxit. És fonamental la participació de la població destinatària en totes les fases del projecte de cooperació,

aquí rau la clau de l'enfocament de gènere i basat en DDHH:

- Identificació: és imprescindible que compti amb una rigorosa i profunda anàlisi del context.
- Formulació: la lògica de la intervenció ha d'estar relacionada amb la promoció de drets.
- Execució: la participació activa de la població destinatària hi juga un paper clau.
- Seguiment: cal que el projecte tingui fixats indicadors objectivament verificables per tal de poder fer el seguiment dels avenços i les rectificacions pertinents.
- Avaluació: un cop finalitzada l'execució, el projecte ha de preveure una avaluació del seu impacte i dels canvis que hagi provocat.

Avantatges i valor afegit de l'enfocament de gènere i basat en Drets Humans

Respectar la dignitat i la capacitat de prendre decisions de les persones sobre les que

s'incideix amb la cooperació resulta clau per la sostenibilitat dels projectes. Que la població destinatària decideixi cap a on vol anar, considerant-la en tot moment subjecte actiu del seu desenvolupament, respectant la seva cosmovisió, la seva cultura, els seus governs i institucions. La solidaritat és un acompanyament en el seu procés, sempre d'igual a igual.

Aquest enfocament ha demostrat el seu potencial transformador, aconseguint l'apoderament de sectors tradicionalment discriminats i retornant-los la seva dignitat, permetent-los una plena participació en el desenvolupament de les seves comunitats i enriquint les propostes de cooperació amb les aportacions de tots els sectors implicats.

Malauradament, encara no s'ha generalitzat el canvi mental individual i col·lectiu necessari per aconseguir una justícia social completa en aquest àmbit, que només s'aconseguirà amb l'exercici ple dels drets de totes les persones del món. ●

Nena senegalesa.

Dona kayambi, Equador.

Dona wixarika, Mèxic.